

Серед слів галицького діалекту переважають запозичення з польської мови. Загалом, семантичні діалектизми бувають словами з додатковим відмінним значенням (наприклад, гора – «гора» і «горище», верх – «верх» і «димар»), проте наша вибірка повністю складається зі слів із цілком відмінним значенням (наприклад, лігуміна – «десерт/ласощі», румегати – «жувати», фіра – «віз»).

Серед складових цієї вибірки можна виділити такі частини мови: іменник (наприклад, фрезура, цитрина, цівка); дієслово (наприклад, пашекувати, шпацирувати).

У межах нашої вибірки також фігурують два фразеологізми: «стулити писок», «шлях (шляк) би тебе трафив».

Нам вдалося зібрати відповіді 75 людей.

Варто зазначити, що вік респондентів – 18–25 років.

У ході аналізу даних ми дійшли таких висновків:

– серед жителів Львівської області простежується найвищий рівень обізнаності;

– серед жителів Тернопільської, Житомирської, Волинської, Рівненської, Івано-Франківської областей простежується високий рівень обізнаності;

– серед жителів Черкаської, Хмельницької, Київської областей простежується низький рівень обізнаності.

Такі показники, безперечно, пов'язані з географічними умовами. Іншим чинником є рівень вживання української мови в області загалом, оскільки регіони західної України демонструють високий кількісний показник правильних відповідей.

Щодо конкретних слів: 90–100% обізнаність простежується у таких словах: баняк, бусько, вельон, зупа, канапка, квасний, когут, кульчики, мешти, нездалий, пательня, пашерувати, п'єц, стулити писок, ровер, фіра, філіжанка, цитрина, шлях (шляк) би тебе трафив; 50–80% обізнаності простежується у таких словах: бігме, вурвіш, креденс, люстро, маринарка, пацьорки, рандка/рантка, шпацирувати; найнижча обізнаність простежується у таких словах: галган (нечемний хлопчик), дзигар(ок) (годинник), кумпель (товариш), нагла поміч (швидка допомога).

*Науковий керівник: Шеремета О.М.,
канд. істор. наук, доцент*

УДК 930.85 (043.2)

Щуровський В.С.

Національний авіаційний університет, Київ

ПРИЧИНИ ЗНИКНЕННЯ ТРИПІЛЬСЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ

Трипільська культура – це культура, яка існувала приблизно з 5500 до 2750 рр. до н.е., тобто під час мезоліту – неоліту. Трипільці займали досить

велику площу, 190 тис км², та проживали від Дніпра до Карпат, на території сучасної України, Молдови і Румунії.

Слід відзначити, що трипільці не належали до автохтонів, вони були кочівниками. Люди раз у пів століття змінювали своє поселення, а точніше – раз у 60-80 років. Робили вони це тому, що землі, на яких вони проживали, виснажувались. Землеробському народові потрібні були родючі ґрунти, звідси і постійні переселення. Плем'я кількістю до 10 тис. чоловік залишало своє старе поселення, спалюючи його, як би це не було дивно. Досі не відомо, чому вони спалювали свої домівки, можна тільки припустити, що це був якийсь свій ритуал, чи вони просто не хотіли залишати їх чужинцям.

На новому місці трипільці тимчасово жили в землянках, а маючи достатньо ресурсів, зводили свої звичні домівки. Будувалися помешкання з розумом, близько одне до одного, «кільцями», в центрі розміщували храми. Оселі ставились «глухою» стіною назовні, таким чином вони виконували захисну функцію.

Матеріалом для домівки було дерево та глина з половиною. Самі споруди зазвичай були двохповерхові, на другому поверсі вміщували в собі піч, ложі та вівтар-жертвник, перший – службове приміщення. Житло за розмірами було 4,5-5 метрів в ширину та 10-20 в довжину, досить великі розміри, як на ті часи.

Найбільш загадковими є причини зникнення цілої цивілізації, культури, адже в цьому питанні думки розходяться. Дехто має безглузді ідеї, наприклад, що трипільці покинули нашу планету і почали підкоряти космос чи їх знищили прибульці. Але якщо дивитись правді в вічі, то слід виділити декілька гіпотез. За однією із гіпотез, трипільці були витіснені іншим народом. Інша думка – відбулося кровозмішення і вони «розчинилися» серед інших культур та втратили свою. Ще одна – вони перейшли жити в печери, прикладом слугує печера Вертеба, яка знаходиться на території України. Але найімовірніше, що трипільці перестали триматися території України і мігрували в кращі місця, адже землеробному народові потрібні сприятливі умови.

Якщо подивитися на трипільців, то можна сказати, що це культура, яка випереджала інших, яка не була примітивною: вона була найбільш розвинута на той час. Але це був народ мисливців та збиральників, що сильно виснажували місцевість, на якій вони проживали. Це був культурно багатий народ, але він не мав гармонії з природою, вона для них була як ресурс.

*Науковий керівник: Седашова О.А.,
канд. пед. наук, доцент*

ФЕНОМЕН РЕЛІГІЇ ЯК ЧАСТИНИ КУЛЬТУРИ

Влучним та прагматичним є питання про те, що таке релігія, як вона встановилася в людському соціумі, хто її вигадав та як вона діє. Для когось наступне може здатися суперечливим, але, на нашу думку, релігія у всіх своїх проявах – насамперед потреба групи людей, яку змогли розпізнати та використати одиниці. Відповідно, той феномен, який ми називаємо релігією, змогли започаткувати спостереження прогресивних індивідів.

Сьогодні можна пояснити багато першопочатково незрозумілих для людини речей, хоча частина з них і дотепер залишається таємницею. Проте чи є істинним призначенням релігії пояснити невідоме? Для відповіді на це питання розглянемо феномен релігії в більш широкому культурному контексті.

Культура людини взаємопов'язується з одиницями соціуму і найяскравіше розвивається лише в його множині. З плином часу, коли суспільне життя людей ставало більш звичним, а світ навколо потребував пояснення, найбільш спостережливі представники зрозуміли, що, надавши свою інтерпретацію певним фактам, можна буде маніпулювати людьми за допомогою цих знань про «невідоме». Для цього потрібно було вигадати таке ж невідоме, але передчасно повідомити про містичність і таку собі нереальність наступного. Ця концепція ставала ще більш переконливою після її підкріплення певними ситуативними моментами.

Проте слід розрізнати поняття «релігія» і «віра». У той час, як віра – це сильний інструмент, яким наділені люди, однак не всі вміють його використовувати, релігія – це предмет пізнання віри, що зайняв своє місце в культурному розвитку. Упродовж історії релігія змінювалась, існували різноманітні її типи та напрямки.

Знаковою подією в релігійному дискурсі українських земель стало хрещення Русі в 998 році «вогнем і мечем» і перетворення слов'ян з «варварів» на християн. З одного боку, це несло з собою лише культурне просвітлення, проте зворотній бік медалі свідчив про те, що об'єднання племен з різною вірою під одним началом завдало нищівного удару неповторній місцевій культурі і заклало основу для перетворення народу в майбутньому на частинки великого єдиногодержавного механізму.

На нашу думку, релігія містить такий позитивний момент, як прискорений культурний розвиток, проте є і негативний – наприклад, коли багато речей залишаються для нас табу. Більше того, загальновідомим є вороже ставлення релігії до наукового прогресу і його відкриттів та інших проявів геніального та особистого.

XV-XVII століття стали піковим значенням ролі церкви в національних державних справах та в подіях на міжнародній арені. Саме в цей час П'єро ді Лоренцо Медічі, або Лоренцо Розкішний, пожертвував значну суму грошей на церковні потреби, аби замолюти гріхи. Ця жертва пришвидшила розвиток культури в Флоренції і перетворила місто в значущий стратегічний об'єкт, зокрема флорентійські гроші стали тоді чимось на кшталт міжнародної валюти. У цей час релігійні служителі набули поважного статусу і їхній голос та думка часто-густо опинялися на тих же важелях, що і погляди представників високопоставлених і багатих сімей.

Соціальний експеримент із заміни релігії, що вважали передумовою побудови світлого майбутнього, здійснили в СРСР. Він не був успішним та згодом зазнав повного фіаско. До сьогодні в певні історичні періоди Радянський Союз діяв в очах багатьох як машина-вбивця не лише людей, але й культури, що залишило значний відбиток на її подальшому розвитку навіть через десятки років.

У XXI столітті релігія в різних своїх проявах займає значне місце в житті людини, проте сьогодні її вибір залежить не стільки від локації культури народу, як від власного бажання та симпатій. Сьогодні дарує нам більшу, ніж раніше, вільність у виборі релігії, яка пасує до нашої особистості. Більше того, можна започаткувати і власну, впливаючи на її adeptів за допомогою психологічних маніпуляцій.

Насамкінець, релігія – творіння людських рук, а тому є мішаниною кольорів, які несуть з собою такі завжди два контрастних поняття, як «Добро» і «Зло». Сьогодні цей феномен залишається, з одного боку, культурним каталізатором, а з другого боку, своєрідним «тамплієром» на варті іншого.

*Науковий керівник: Воли О.В.,
канд. істор. наук, ст. викладач*

УДК 81'26 (043.2)

Плоха О.В.

Національний авіаційний університет, Київ

ТЕРМІНОЛОГІЯ ДІЛОВОСТВА: ПРОБЛЕМИ СТАНДАРТИЗАЦІЇ

Удосконалення системи термінів – це важливий напрямок розвитку будь-якої галузі знань. Він полягає в корегуванні співвідношень між поняттями й термінами, прийнятими для їхнього позначення, та сприяє точності розуміння наукового тексту, тим самим полегшуючи наукову комунікацію.

Для документаційного забезпечення управління важливо однозначно тлумачити поняття, з якими кожного дня працює діловод, оскільки сфера

його дії безпосередньо пов'язана з лексикою законодавчих актів, економічних відносин, цифрового світу та суспільного життя.

Сьогодні різноманітність трактувань поняття «діловодство» призводить до того, що суб'єкт ділових відносин не може об'єктивно оцінювати та знаходити категоріальні відмінності цього терміна з поняттями «документаційне забезпечення управління» та «керування документаційними процесами», тому головним завданням діловода є, перш за все, розрізнення цих термінів та нагромадження ділової лексики відповідно до тлумачення зазначених словосполук. Дослідження генези дисципліни можна знайти в історіографічних працях Бездрабко В.В., Кулешова С.Г., Швецової-Водки Г.М., Сельченкової С.В., Палехи Ю.І., де висвітлено процес еволюції документознавства та діловодства зокрема.

Активне розроблення основних завдань діловодства та разом із тим впровадження термінологічної системи дисципліни розпочалося у другій половині ХХ століття, де причинами актуалізації науки став більш складний характер ведення управління, впровадження електронно-обчислювальних машин, введення оптимальних напрямів економії робочого часу і реалізації управлінських функцій. Багатоаспектність вивчення діловодства провокувала вчених-дослідників підходити до пізнання дисципліни всебічно. Як наслідок, у 1960-1970-х рр. відбувся швидкий стрибок у розумінні галузевої термінології, де поняття «діловодство» збагатилося новими термінами – «документаційне забезпечення» та «керування документаційними процесами». Перший фактично був функцією діловодства, а другий – додатковим ланцюгом діяльності установи, тому діловодство набуло збірного характеру та було зафіксоване в ГОСТі 16487 «Делопроизводство и архивное дело. Термины и определения» як «створення умов, які забезпечують зберігання і пошук документів, зокрема їх реєстрація, групування у справи та інші операції, що дозволяють їх використовувати в практичних і наукових цілях». У 1980-х рр. через появу інформаційних технологій відбувається зміна сенсу поняття «діловодство»: фахова періодика наповнюється новим поняттям «документаційне забезпечення», що початково означало «документування діяльності державних органів у будь-якій формі», «контроль за якістю і кількістю створених документів» тощо. Згодом цей термін з'явився у ГОСТі 51141-98 «Делопроизводство и архивное дело. Термины и определения» та закріпив синонімічність понять «діловодство» і «документаційне забезпечення управління». У цей час провідними документознавцями було порушено питання про доцільність вживання та використання терміна «керування документацією», яке постало з потреби управління документаційними процесами. Одне з перших тлумачень цього поняття належить Соковій А.М.: «організація точного і повного документування діяльності підприємств, створення відповідних форм документів;